

UMNO dan Politik Identiti Pasca PRU-14, 2018-2022

UMNO and Identity Politics in Malaysia after GE-14, 2018-2022

Amirah Ruzanah Abdullah
¹Muhamad Nadzri Mohamed Noor

Program Sains Politik
Pusat Kajian Sejarah, Politik dan Hal Ehwal Antarabangsa
Fakulti Sains Sosial & Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia

Correspondence e-mel: ¹nadzri@ukm.edu.my

ABSTRAK

Kewujudan masyarakat yang mempunyai identiti nasional adalah suatu usaha modernisasi sosial yang menjadi matlamat bagi setiap negara yang berdaulat. Dalam menyokong usaha ini, integrasi dilihat memainkan peranan utama kerana integrasi itu sendiri melibatkan satu proses panjang yang mengukuhkan identiti nasional dalam dirimasyarakat yang sebelum ini terpisah ekoran lokasi, sosial dan budaya untuk menjadi sebuah masyarakat yang bersatu padu membentuk satu identiti di bawah nilai cintadan bangga akan tanah air mereka. Integrasi ini juga mampu memperlihatkan keutuhan bangsa dan ketahanan sesebuah negara bangsa. Dalam dunia kontemporari Malaysia hari ini, isu politik perkauman masih menjadi polemik yang seakan tiada penghujungnya. Jika dilihat pada parti-parti politik tempatan, masing-masing ditubuhkan atas dasar melindungi kaum tertentu sepertimana yang dapat dilihat melalui Pertubuhan Kebangsaan Melayu Bersatu (UMNO) melalui perjuangannya untuk kaum Melayu, Persatuan Cina Malaysia (MCA) untuk kaum Cina dan Kongres India Se-Malaysia (MIC) untuk kaum India. Melalui kajian ini, pengkaji akan lebih memfokuskan kepada parti dominan di Malaysia iaitu UMNO dan melihat bagaimana parti ini mengaplikasikan politik perkauman selepas PRU-14 dalam memastikan parti ini kekal relevan di Malaysia.

Kata kunci: identiti nasional, politik identiti, politik etnik, pasca PRU-14

ABSTRACT

The existence of a society with a national identity is the goal of every sovereign nation. In supporting this effort, integration is seen to play a key role as integration itself involves a long process that strengthens national identity in a society that was previously separated by location, social and cultural to become a united society forming an identity under the values of love and proud of their homeland. The integration can also show the unity of the nation and the resilience of a nation state. In today's contemporary Malaysian world, the issue of racial politics is still a polemic that seems to have no end. If we look at the local political parties, each was established on the basis of protecting certain races as can be seen through the United Malays National Organization (UMNO) through its struggle for the Malays, the Malaysian Chinese Association (MCA) for the Chinese and the Indian Congress Malaysia (MIC) for Indians. Through this study, we will focus more on the dominant party in Malaysia, namely UMNO and see how this party applies racial politics post GE-14 in ensuring that this party remains relevant in Malaysia.

Key words: national identity, identity politics, ethnic politics, post GE-14

1. Pengenalan

Politik perkauman secara dasarnya merujuk kepada pembentukan parti politik yang dibina atas kapasiti untuk satu-satu bangsa atau kaum sahaja. Namun begitu, dapat difahami bahawa politik perkauman atau politik ras adalah penggunaan ras, sebagai pengkelasan manusia atau pengenalan hirarki, dalam wacana politik, kempen, atau dalam iklim sosial dan budaya yang diciptakan oleh amalan tersebut. Ini bermaksud bahawa kewujudan sesebuah parti politik itu adalah bersifat eksklusif kepada bangsa tertentu sahaja. Politik perkauman di Malaysia telah pun bermula sejak sebelum merdeka lagi.

Politik perkauman juga banyak didorong oleh faktor identiti sesebuah masyarakat. Umunya identiti merangkumi aspek fizikal yang boleh dilihat melalui jantina sama ada lelaki atau perempuan dan aspek bukan fizikal seperti gelaran dan status keluarga yang digunakan oleh individu secara turun temurun. Identiti ini kemudiannya didorong dari aspek sosiologi seperti kelas dalam masyarakat dan etnik dan aspek identiti politik yang bersandarkan kepada nilai nasionalisme dan kewarganegaraan. Identiti politik disifatkan oleh Agnes Heller sebagai sebuah konsep dan gerakan politik yang memfokuskan kepada nilai perbezaan yang kemudiannya membuka kepada ruang-ruang keterbukaan dan kebebasan idea.

Berbincang mengenai identiti politik ini, istilah yang sering dibahaskan adalah *thymos* yang merujuk kepada keperluan emosi bagi setiap manusia yang mementingkan pengiktirafan dan maruah mereka untuk dihormati oleh individu-individu lain. *Thymos* telah dikategorikan kepada dua bahagian iaitu *isothymia* yang merujuk kepada keperluan untuk diiktiraf sebagai sama dengan individu lain dan *megalothymia* yang merujuk kepada keperluan individu untuk diiktiraf sebagai individu yang lebih tinggi berbanding individu lain. Kedua-duanya berbeza namun dapat bergerak selari sepertimana keadaan ketika pemerintah (*megalothymia*) menggunakan sentimen kebencian seperti tidak dihargai oleh sesebuah kelompok kepada rakyatnya (*isothymia*). Sentimen-sentimen ini dapat dilihat dengan jelas sewaktu menjelang pilihan raya apabila ramai ahli-ahli pemimpin parti menaikkan isu sensitif dan unsur perkauman bagi membolehkannya kekal relevan. Konsep *isothymia* dan *megalothymia* ini digunakan oleh Francis Fukuyama dalam karyanya *The End of History and the Last Man* yang membincangkan bagaimana peningkatan tahap demokrasi bagi membentuk demokrasi liberal adalah disebabkan *isothymia*.

Namun, PRU-14 telah membawa dinamika baharu dalam corak politik tempatan dimana rejim pemerintahan BN yang selama ini mendominasi pemerintahan berjaya ditumbangkan. Seiring dengan peredaran masa dan perkembangan zaman, masyarakat sedikit sebanyak mula menolak sentimen politik perkauman dan lebih cenderung untuk memfokuskan kepada perkembangan isu-isu nasional. Menyentuh berkaitan isu ini, ramai sarjana melihat bahawa isu politik perkauman ini sebenarnya banyak dicetuskan oleh kumpulan elit politik itu sendiri dan bukannya dicetuskan oleh penyokong atau pihak-pihak lain. Welsh (2020), berkata bahawa golongan elit politik selalu mengeksploitasi sentimen perpecahan demi meraih sokongan popular daripada penyokong mereka dan dalam masa yang sama, elit politik ini juga juga berusaha untuk memenangi "kerajaan pusat" dan mendapatkan kuasa.

Melihat kepada isu-isu ini, wujud perbezaan antara kehendak pemerintah dan

rakyat. Sepertimana yang dibincangkan sebelum ini, masyarakat kini lebih memilih untuk menyokong usaha-usaha yang lebih bersifat nasional tanpa dibatasi oleh kaum-kaum tertentu berbeza dengan pemerintah yang menggunakan isu perkauman demi kepentingan parti dan kedudukan masing-masing. Oleh yang demikian, pengkaji tertarik untuk mengkaji bagaimanakah UMNO mendepani cabaran ini dalam mengukuhkan kembali legitimesi parti ini yang telah jatuh dalam PRU yang lalu. Adakah UMNO menggunakan semula strategi lama mereka atau tampil dengan idea-idea baharu sesuai dengan kehendak semasa rakyat. Bagaimana pula dengan penerimaan rakyat terhadap usaha ini. Adakah sebarang kebarangkalian bagi rakyat kembali meletakkan kepercayaan semula terhadap UMNO atau terus bersama-sama membentuk Malaysia dengan kerajaan baharu yang belum dapat dibuktikan lagi keberkesanan mereka dalam menerajui kepimpinan negara. Maka kajian ini adalah kajian yang tepat bagi menjawab semua kekeliruan tersebut.

2. Sorotan Literatur

Bagi menjawab persoalan dalam kajian ini, pengkaji telah mengambil kajian-kajian lepas oleh sarjana-sarjana terdahulu yang membincangkan berkenaan dengan politik perkauman UMNO. Kajian-kajian tersebut walau bagaimanapun bukanlah kajian yang menepati keperluan kajian ini secara menyeluruh kerana wujudnya perbezaan dari sudut pandangan dan skop kajian itu dijalankan. Maka, pengkaji telah mengambil kajian-kajian lepas yang paling hampir dengan kajian ini. Politik perkauman sememangnya tidak dapat dipisahkan oleh UMNO. Menurut Jamaie Haji Hamil dalam penulisannya 'UMNO dalam Politik dan Perniagaan Melayu' (2018), kemunculan UMNO merupakan kelanjutan daripada gerakan masyarakat Melayu yang bersatu menentang Malayan Union. Hal ini demikian kerana, penggabungan persatuan-persatuan Melayu yang bergabung menyertai UMNO menunjukkan parti tersebut didasari dengan matlamat perkauman. Selain itu, UMNO memegang prinsip konservatisme dalam politik tanah air. Menurut Khoo Boo Teik (2003) dalam

Beyond Mahathir: Malaysian Politics and Its Discontents memperdebatkan isu-isu perkauman atau hak istimewa orang Melayu dianggap mempersoalkan paksi kenegaraan yang telah terbina sejak sekian lama. Tun Dr Mahathir Mohamad dalam penulisannya Cabaran (1976) dan Dilema Melayu (1982) membahaskan berkenaan dengan amalan feudalisme yang disegarkan dalam praktik moden iaitu neofeudal. Beliau menjelaskan tindak neofeudal dalam budaya politik Melayu lebih meluas dan kompleks jika dibandingkan dengan era Kesultanan Melayu Melaka. Feudalisme pada era tersebut menurut beliau hanya perlu memberi taat setia kepada raja. Kini, neofeudal mengubah stigma tersebut apabila taat setia diberikan kepada elit politik yang berkuasa khususnya UMNO yang menggantikan Raja sebagai pelindung bangsa Melayu. Sultan atau Raja hanya sekadar simbol dan Mahathir menyifatkan bahawa pemerintah sebenar bukan lagi Sultan tetapi Perdana Menteri dalam sistem Demokrasi Berparlimen.

Selanjutnya, penulisan berkenaan dengan perkembangan politik dan nasionalisme turut disentuh dalam kajian ini. Etnonasionalisme juga merupakan salah sebahagian daripada politik perkauman yang terdapat dalam UMNO. Penulisan Abdul Rahman Haji Ismail dalam bukunya Nasionalisme dan Revolusi di Malaysia dan Indonesia (2006) menunjukkan lagi tentang betapa kukuhnya isu perkauman dalam usaha untuk membentuk jati diri nasionalis di Malaysia. Selain itu, tulisan oleh W.R Roff turut menyentuh berkenaan dengan perjuangan politik orang Melayu dalam bukunya *The Origins of Malay Nationalism* (1967). Penulisan tersebut menyentuh tentang kesedaran

politik orang Melayu pada tahun 1940-an.

Penentangan elit konservatif dalam UMNO terhadap Malayan Union juga turut dibahaskan oleh beberapa sarjana. Antaranya ialah Azmi Ariffin dalam penulisannya *Local Historians and The Historiography of Malays Nationalism* (2006) menyatakan bahawa UMNO merupakan gerakan nasionalis Melayu pertama yang memperjuangkan hak Melayu serta menuntut kemerdekaan daripada British. Azmi Ariffin juga menyatakan bahawa kepimpinan UMNO menjadi pelopor kepada sejarah perjuangan orang Melayu menentang British.

Marwan Saliman dalam penulisannya *UMNO, 1948-1955* (1971) menyatakan bahawa UMNO sehingga merdeka merupakan sebuah organisasi politik Melayu terbesar yang memperjuangkan hak Melayu tetapi turut menuntut kemerdekaan Tanah Melayu. Ramlah Adam dalam bukunya *UMNO: Organisasi dan Kegiatan Politik 1945-1952* (1978) juga menumpukan terhadap soal kegiatan orang Melayu dalam UMNO. Selain itu, Ramlah juga dalam penulisannya menyatakan bahawa perjuangan UMNO adalah perjuangan yang bersifat sederhana untuk menuntut kemerdekaan Tanah Melayu di samping mengangkat agenda Melayu.

Agenda-agenda Melayu turut disentuh oleh beberapa orang sarjana. Chandra Muzaffar dalam *Pulau Pinang: Aliran Kesedaran Negara* (1992) menggambarkan kesetiaan terhadap raja telah dijadikan tradisi oleh UMNO yang dilihat sebagai simbol perlindungan untuk orang Melayu. Kelangsungan politik UMNO juga bergantung kepada nilai psikologi feodal dan politik penaungan seperti yang disebutkan oleh Hussain Mohamed dalam penulisannya *Pembangkang dalam Politik Malaysia* (2006). Budaya politik yang dibawa oleh UMNO ialah seperti rendah diri, taat setia, konsep daulat dan derhaka.

Sentimen perkauman dalam UMNO mula bertapak disebabkan oleh pemimpin terawal UMNO. Menurut Anthony Milner dalam *Identity Monarchy* (2012) menyatakan bahawa pemimpin-pemimpin UMNO menggunakan istilah derhaka bagi merujuk rakyat yang tidak setia kepada bangsa Melayu. Selain itu, Mohd Ali dalam penulisannya yang bertajuk *Penaungan dalam Kepimpinan Politik Melayu UMNO Kelantan* (2004) menyatakan bahawa elit politik UMNO turut menggunakan sentimen perkauman bahawa raja adalah tuan kepada orang Melayu. Sesiapa yang menderhaka kepada sultan atau raja adalah menderhaka kepada negara dan bangsa Melayu.

Terdapat segelintir lapisan masyarakat yang mendokong kenyataan ini. Seperti tulisan Kassim Thukiman dalam *Sejarah Johor dalam Pelbagai Perspektif* (2014) menyatakan bahawa orang Melayu khususnya di kawasan luar bandar suatu ketika menyokong usaha UMNO mempertahankan institusi raja daripada dijajah oleh Malayan Union. Selain itu, Roslan Saadon dalam bukunya *Gagasan Nasionalisme Melayu Raya* (2008) banyak membahaskan berkenaan dengan perjuangan bangsa Melayu yang berkisarkan kepada ketuanan bangsa Melayu. Roslan (2008) juga menyatakan bahawa agenda Melayu menjadi motivasi kepada elit politik untuk menghadapi penjajahan Barat.

Selain itu, stigma kemunduran Melayu juga menjadi asbab kepada lahirnya UMNO yang membela bangsa Melayu. Dasar pecah dan perintah British menyebabkan Melayu jauh ketinggalan daripada bangsa Cina walaupun mereka majoriti. Hal ini disebutkan oleh Dr. Syed Husin Ali dalam bukunya *Orang Melayu: Masalah dan Masa Depan* (2008) yang membicarakan berkenaan dengan polemik yang dihadapi oleh orang Melayu daripada pelbagai faktor seperti faktor sejarah, sosial, agama dan ekonomi. Di awal perbincangannya, Dr Syed Husin Ali menyatakan bahawa orang Melayu berhadapan dengan pelbagai polemik untuk meneruskan

kelangsungan hidupnya. Hal ini bertambah rumit dengan kedatangan penjajah yang memecahbelahkan kesatuan orang Melayu. Dasar dan polisi penjajah telah memberi impak yang besar kepada bangsa Melayu keseluruhannya.

UMNO juga turut menjadikan agama Islam sebagai salah satu alat politiknya. Hal ini demikian kerana, kaum Melayu sinonim dengan agama Islam. Perlembagaan Persekutuan juga memperuntukkan bahawa orang Melayu mestilah beragama Islam. Kamarulnizam Abdullah (2003) dalam bukunya *The Politics of Islam in Contemporary Malaysia* menilai hubung kait Islam dan etnik atau kaum. Perbincangan beliau telah menganalisis peranan Islam dalam menyatupadukan kaum. Dalam konteks Malaysia, orang Melayu yang diwakili oleh UMNO dilihat sebagai faktor penting dalam menentukan perpaduan itu dapat dicapai. Selain itu, UMNO juga sering menggunakan agama Islam sebagai medan untuk mencapai keabsahan dalam menentang musuh-musuh politiknya. DAP misalnya sering dilabel sebagai ejen penyebar agama Kristian serta memesongkan akidah umat Islam. Agama Islam pula menjadi tiket untuk meraih undi daripada pengundi Melayu Islam di sesetengah kawasan.

UMNO juga menggunakan elemen tradisi dalam pengekaln kuasa kepimpinannya. Menurut Hari Singh dalam penulisannya *Tradition, UMNO and political succession in Malaysia* (1998) menyatakan bahawa konsep ketuanan Melayu merupakan satu legitimasi kepada UMNO untuk memegang tampuk kepimpinan negara. Namun begitu, menurut Mohamed Salleh Lamry (2006) dalam bukunya yang bertajuk *Gerakan Kiri Melayu dalam Perjuangan Kemerdekaan* menyatakan bahawa perjuangan UMNO sejak 1946 adalah juga untuk golongan elit dan bukannya mengambil kira kepentingan orang Melayu semata-mata. Dalam buku yang sama juga, beliau menyatakan bahawa pemimpin-pemimpin politik dalam UMNO mengangkat nilai konservatif dalam menjalankan sistem politik.

Hussin Mutalib (1990) dalam perbincangannya dalam *Islam and Ethnicity in Malay Politics* menilai bahawa elemen Islam dan kaum ini melengkap antara satu sama lain. Hal ini demikian kerana, kedua-dua elemen ini memperkukuh kaum Melayu di Malaysia. UMNO dilihat cuba menjuarai isu yang berkaitan umat Islam. Hal ini demikian kerana, menurut beliau, Islam dan Melayu sering berintegrasi dan memiliki fleksibiliti antara satu sama lain malah kadangkala berupaya menjadi katalis kepada elemen yang lain. Era pasca merdeka memperlihatkan kesinambungan integrasi politik Melayu-Islam yang lebih dinamik menerusi kesepaduan politik dalam kerajaan campuran pada tahun 1974. Pembentukan kerajaan campuran pada tahun 1974 telah memberi kelebihan kepada UMNO untuk memperkukuhkan semula kedudukannya sekali gus mendominasi arena politik Melayu.

Selanjutnya, Chandra Muzaffar dalam *Pelindung* (1992) menggambarkan bahawa kesetiaan kepada raja telah dijadikan tradisi oleh UMNO yang menjadi pelindung kepada orang Melayu. Simbol pematuhan seperti konsep mengenang budi, larangan mengkritik kerajaan serta pembangunan ekonomi dengan syarat sokongan telah menjadi institusi UMNO dalam mengabsahkan tindakan mereka dalam mengekalkan kuasa. UMNO juga mewarisi politik perkauman dan nilai feudalisme ini daripada kesultanan Melayu Melaka. Hal ini seperti diterangkan oleh Mohamad Abu Bakar (1994) dalam penulisannya *Politik Malaysia: Antara Tradisi dan Demokrasi* yang menyatakan bahawa unsur-unsur utama utama yang terdapat dalam politik Malaysia merupakan tradisi yang diwarisi daripada Kesultanan Melayu Melaka. Elemen-elemen seperti ketaatan, perpaduan, kedudukan institusi beraja, status agama Islam dan bahasa Melayu serta hak istimewa orang Melayu. Kelangsungan UMNO dalam politik tanah air berjaya mempertahankan unsur-unsur tradisi ini daripada dicabar oleh sesiapa pun

khususnya musuh politik UMNO yang membawa nilai-nilai yang lebih liberal dan progresif.

Dalam penulisan lain, Mohamad Abu Bakar melalui *Konservatisme dan Konflik* (2000), perubahan terhadap hegemoni sesuatu kumpulan yang mengamalkan tradisi sebagai bentuk punca kuasa akan menyebabkan berlakunya konflik. Hal ini demikian kerana, penyimpangan terhadap unsur konservatif akan menyebabkan kebiasaan yang sering dilakukan akan berubah menjadi norma baharu. Sesetengah kumpulan mungkin tidak akan dapat beradaptasi dengan perkara ini dan menyebabkan berlakunya konflik. Perubahan yang berlaku apabila wujudnya PAS yang mengambil alih peranan UMNO dalam melaksanakan politik Islam mewujudkan konflik antara dua parti tersebut sehingga budaya kafir mengkafir berlaku.

3. Metodologi

Kajian ini secara total menggunakan kaedah kualitatif. Sumber-sumber yang diperoleh adalah menggunakan kaedah kepustakaan yang melibatkan sumber-sumber sekunder. Pengkaji juga memfokuskan kepada sumber-sumber kajian yang berautoriti bagi melengkapkan kajian seperti penulisan ahli akademik, buku-buku ilmiah, jurnal begitu juga dengan akhbar yang bersesuaian dengan tajuk. Ekoran kekangan pandemik Covid-19, pengkaji lebih cenderung untuk banyak menggunakan sumber elektronik serta mendapatkan maklumat melalui berita-berita secara atas talian. Bahan-bahan kajian seperti buku, jurnal dan artikel semasa sama ada dalam mahupun luar negara yang berkaitan dengan skop perbincangan dalam kajian juga banyak diperoleh secara atas talian

4. Dapatan dan Perbincangan

Istilah perkauman ini dapat ditakrifkan sebagai satu kepercayaan positif kepada organisasi politik dan sosial yang berasaskan garis perkauman atau etnik. Organisasi-organisasi yang demikian akan bersaing untuk mendapatkan sokongan sebanyak yang mungkin daripada kumpulan masing-masing dengan menggunakan beberapa faktor penting seperti persamaan bahasa, agama, rasa tau pengenalan etnik (Sanusi Ahmad, 1988).

Persekitaran, suasana dan keadaan politik di Malaysia ini sering ditandai dengan isu perkauman atau dengan kata mudahnya untuk difahami ialah pihak-pihak atau parti-parti politik sering menggunakan isu berteraskan kaum sebagai medan untuk mereka mendapatkan sokongan. Hal ini bertepatan dengan penulisan daripada Mohd Zamirul (2012) yang menyebut politik perkauman ini membawa maksud amalan pelaku politik yang mengeksploitasi isu bangsa untuk memajukan agenda. Di Malaysia, politik perkauman terus berkembang bukan saja di Semenanjung tetapi di Sabah dan Sarawak juga. Pertumbuhan politik perkauman ini jelas bertentangan dengan hasrat dan cita-cita kita untuk memupuk perpaduan dan persefahaman di kalangan rakyat. Pada akhir-akhir ini perkembangan politik perkauman ini menjadi lebih serius dan sangat membimbangkan (Sanusi Ahmad 1988 : halaman 1).

Persoalan tentang bagaimana UMNO dapat menjadi parti dominan buat Malaysia selama enam dekad boleh dilihat menerusi konsep neofeudal yang meresap dalam diri rakyat Malaysia. Feudalisme berasal dari kata *feu*, *feud* atau *feudu* yang membawa maksud kepada pemilikan pribadi. Melalui konsep ini, mana-mana pihak yang menduduki hierarki tertinggi dalam masyarakat secara tidak langsung mempunyai kuasa bagi menentukan kehidupan sosial masyarakat di bawah penguasaannya.

Sepertimana yang ditakrifkan oleh Cheah Boon Kheng, feudalisme dapat dilihat dari dua sudut pandang yang berbeza. Pertama, feudalisme adalah sebuah organisasi sosial dan politik yang di bawahnya terdapat peranan kelas-kelas pemerintah yang mempunyai kedudukan tertinggi dalam hierarki sosial. Kedua, feudalisme dilihat sebagai lambang keabsahan dan ketaatan yang diterima oleh golongan pemerintah (lord) daripada golongan yang diperintah (vassal). Setelah berlakunya kejatuhan kekuasaan raja Rom, sistem ini menunjukkan berlakunya perubahan kekuasaan daripada Raja kepada golongan bangsawan.

Sistem ini juga diadaptasikan oleh masyarakat melayu. Budaya feudal masyarakat melayu menurut Prof Syed Hussein Alatas lebih mencerminkan psikologi ketaatan yang tinggi antara golongan diperintah terhadap golongan pemerintah yang didasarkan oleh faktor kebergantungan yang tinggi. Pemimpin dalam konteks ini seperti raja, selebriti politik, birokrat, guru dan sebagainya mempunyai kepribadian yang tersendiri sehingga sebarang kritikan yang diberikan terhadap mereka dianggap sebagai suatu kesalahan. Raja pula dipandang tinggi oleh anggota masyarakat dan darjat kebesaran ini diwarisi secara turun temurun. Begitu juga peranan daulat dan tular yang sangat sinonim dengan masyarakat Melayu menjadikan rakyat memberi kesetiaan yang tidak berbelah bahagi kepada raja. Selepas negara mencapai kemerdekaan, perubahan yang dialami dari aspek politik digambarkan melalui perubahan masyarakat feudal kepada kapitalis. Kuasa politik yang selama ini dimiliki oleh raja kini berada di bawah kuasa sebahagian pemimpin politik yang memiliki kerajaan. Kuasa tersebut secara tidak langsung memberi peluang kepada mereka untuk bukan sahaja menguasai aspek politik malahan turut menguasai aspek ekonomi hingga mereka dilihat mempunyai kuasa yang lebih besar berbanding raja (Mazli Bidu & Jamaie Hamil, 2018).

Neofeudalisme melayu dilihat merupakan lanjutan feudalisme yang wujud di Tanah Melayu namun dalam bentuk yang baharu yang bukan sahaja berbentuk fizikal malahan juga wujud dari sudut pemikiran. Kesetiaan yang tidak berbelah bahagi ini juga terpakai dalam konteks parti politik di Malaysia seperti yang berlaku terhadap rejim Barisan Nasional (BN). Sepanjang rejim ini memerintah Malaysia selama lebih 60 tahun, Malaysia seolah-olah dikawal oleh sebuah entiti besar yang menghalang rakyatnya daripada melakukan sebarang tindakan yang menentang pemerintah. Lihat sahaja bagaimana rejim ini menguasai segala aspek dalam kehidupan masyarakat sehingga kebebasan media juga terhalang dan dikawal oleh pemerintah bagi memastikan kerajaan kekal di tampuk pemerintahan.

Apabila rejim ini memerintah, penerimaan masyarakat adalah luar biasa. Bagi orang Melayu, nama UMNO tidak asing lagi sebagai penyelamat orang-orang Melayu. Dalam sejarah Malaysia, semua perdana menteri sejak negara ini merdeka didominasi oleh pemimpin UMNO. Parti ini juga sering mendapat sokongan penuh daripada rakyat kerana perjuangannya adalah berlandaskan kepada perkauman. Konsep ini tidak lari daripada konsep naungan raja dan rakyat dimana perlindungan yang diberikan oleh golongan pemerintah dibalas dengan sokongan taat setia. Menjelang pilihan raya, UMNO menggunakan janji-janji pembangunan yang menjadi modal bagi meraih sokongan rakyat bagi memastikan rejim ini kekal berkuasa.

Janji yang paling lazim digunakan adalah dengan berkaitan aspek pembinaan sekolah, usaha membaik pulih jalan raya, pembinaan dewan, membuat hospital dan sebagainya. Kita sedar bahawa politik pembangunan ini memang menjadi asas sebelum terjadinya pilihanraya, namun masalah yang lebih besar adalah apabila masyarakat terlalu mudah percaya dengan janji populis tersebut. Mengambil Najib Razak sebagai contoh, matlamat pelaksanaan Najibnomics bagi mewujudkan keseimbangan ekonomi dengan memastikan kesemua kelas sosial di Malaysia

menerima faedah ekonomi yang sama rata tidak tercapai dengan isu kenaikan kos hidup dan masalah jurang pendapatan (Ariff Adnan & Sity Daud, 2018). Namun begitu, masalah dengan politik pembangunan Najib ada kalanya boleh dikatakan 'too good to be true'. Sebagai contoh, beliau pernah melaksanakan manifesto untuk menjadikan ekonomi Sabah dan Sarawak sama rata dengan kawasan ekonomi masyarakat di semenanjung Malaysia. Langkah politik populis ini dikritik kerana usaha ini bukanlah satu usaha yang mudah dan dapat dilakukan dengan jangka masa yang pendek. Lihat 9 sahaja pembangunan infrastruktur dan keperluan asas di sana seperti kemudahan elektrik dan air yang sehingga kini belum sepenuhnya dapat disediakan oleh pihak kerajaan. Ini pula berjanji untuk mewujudkan keadaan ekonomi yang stabil seperti semenanjung.

Memandangkan UMNO pada waktu itu berperanan sebagai kerajaan yang memerintah, parti ini menggunakan pelbagai sumber dalam ruang superstruktur bagi mengekalkan legitimesi mereka. Kawalan dipergiatkan menerusi penguasaan terhadap media massa yang merangkumi undang-undang, badan kehakiman polis dan tentera, sistem pendidikan, masyarakat sivil dan parti politik. Kawalan media massa terbahagi kepada dua iaitu media cetak (akhbar dan majalah) dan media siaran (televisyen dan radio). Akhbar-akhbar seperti Berita Harian, New Straits Times, The Star, Nanyang Siang Pau, China Press, Utusan Malaysia dan sebagainya. Syarikat-syarikat ini kebanyakannya dimiliki oleh pemegang amanah UMNO demi menjaga nama baik parti.

Begitu juga dengan media siaran, kerajaan mendominasi pola pemikiran rakyat walhal media siaran ini sepatutnya berperanan sebagai alat yang menyebarkan maklumat-maklumat dan berita yang bersifat neutral kepada rakyat seterusnya kebebasan diberikan kepada rakyat untuk menilai. Sepanjang pengusaan rejim BN terhadap Malaysia, Malaysia menduduki tangga 144 dari 180 keseluruhan negara yang disenaraikan dalam Indeks Kebebasan Media Dunia melalui Laporan Reporters Without Borders (RWB) tahun 2017. Kedudukan ini dikatakan tidak berubah walaupun setelah indeks ini diperkenalkan sejak tahun 2002. Kebebasan media dibatasi dengan undang-undang menerusi Akta Hasutan 1948, Akta Mesin Cetak dan Penerbitan 1984, Akta Komunikasi dan Multimedia 1998 dan Akta Rahsia Rasmi 1972 dan perlu melakukan pebaharuan lesen penyiaran. Lihat sahaja isu pembunuhan Altantuya yang melibatkan Najib Razak dan isteri beliau pada tahun 2008. Media pada ketika itu membuat liputan secara besar-besaran yang menunjukkan bahawa isu itu adalah fitnah ke atas beliau walaupun kes tersebut belum dibicarakan di mahkamah. Lain pula apa yang berlaku ke atas Anwar Ibrahim yang didakwa atas pertuduhan liwat pada tahun yang sama namun beliau telah menerima tanggapan yang negatif sekalipun isu itu belum dibuktikan (Muhammad Nadzri & Ghazali Mayudin, 2008).

Berbeza di negara-negara Barat, mereka menjunjung tinggi nilai kebebasan bersuara seperti yang terkandung dalam hak asasi manusia. Rakyat bebas memberikan pendapat dan pandangan mereka terhadap mana-mana tindakan kerajaan yang dilihat mengancam hak-hak rakyat. Sewaktu kepimpinan era PH walaupun rejim ini tidak dapat memerintah dalam jangka masa yang lama, Malaysia telah melonjak sebanyak

22 buah anak tangga dalam Indeks Kebebasan Akhbar Dunia yang meletakkan Malaysia di kedudukan ke 101 dari 180 buah negara. Kerajaan juga bersetuju untuk menghapuskan akta-akta yang dilihat menyekat kebebasan media seperti Akta Mesin Cetak dan Penerbitan, Akta Hasutan serta melakukan pindaan terhadap Akta Komunikasi dan Multimedia Malaysia. Anwar Ibrahim juga mengulas tentang indeks RSF dimana pencapaian yang baik ini didorong oleh faktor PH yang mendukung industri media yang profesional, bebas dan bertanggungjawab selari dengan konsep

yang dituntut dalam demokrasi (Sinar Harian 3 Mei 2020). Perkara ini sama sekali tidak berlaku sewaktu kerajaan BN memerintah.

Hubungan antara golongan pemerintah dan diperintah dalam budaya politik UMNO memperlihatkan amalan penaung-dinaung (*patron and client*) yang mencerminkan hubungan neofeodal. Konsep ini lahir daripada ketidakseimbangan status sosial antara kedua-dua belah pihak. Dalam erti kata lain, kaedah ini turut dikenali sebagai *political party-directed partnonage* yang merujuk kepada kemampuan pemimpin untuk menggunakan parti pimpinannya untuk menaung rakyat di bawah kekuasaannya. Dr Ilyas Abdullah dalam kenyataannya kepada Berita Harian mengatakan bahawa rakyat sanggup untuk turun memberikan sokongan terhadap pemimpin mereka walaupun pemimpin tersebut berhadapan dengan skandal-skandal rasuah dan isu salah laku yang membabitkan jumlah kerugian yang besar terhadap negara. Mereka melihat pemimpin sebagai sebuah entiti yang harus dipertahankan dan mereka sama sekali tidak bersalah sehingga mahkamah memutuskan bahawa mereka bersalah. Hubungan ini dalam masa panjang sangat memberi dampak negatif terhadap rakyat Malaysia di mana mereka tidak mampu untuk menentukan hidupnya sendiri sebaliknya sangat bergantung kepada kumpulan-kumpulan elit yang memerintah.

Jika kita lihat kepada konteks sejarah Malaysia, antara perkara yang signifikan dalam menunjukkan peranan UMNO dalam menyelamatkan Melayu adalah ketika Inggeris mencadangkan untuk menubuhkan Malayan Union dengan meletakkan negeri-negeri Melayu di bawah pemerintahan Gabenor Jeneral British. Status masyarakat pada waktu itu juga menjadi sama taraf sama ada mereka berketurunan Melayu, Cina atau India atas prinsip kerakyatan *jus soli*. Peranan raja-raja Melayu juga mulai terhakis kerana terpaksa tunduk kepada kepimpinan Inggeris. Hal ini mencetuskan kebangkitan dalam kalangan orang Melayu kerana hak keistimewaan mereka sebagai tuan tanah di Tanah Melayu cuba dinafikan malahan institusi beraja yang selama ini dijunjung dan dipertahankan semakin kehilangan kuasa. Maka berlakulah penyatuan Melayu di bawah kepimpinan Dato' Onn Jaafar melalui UMNO yang bertujuan menyelamatkan Melayu dan kedaulatan institusi beraja. Inggeris kemudiannya telah melantik Jawatankuasa Kerja (Working Committee) yang terdiri daripada enam orang pegawai Inggeris, dua orang wakil UMNO dan empat orang wakil daripada raja-raja Melayu. Dalam mesyuarat yang telah berlangsung dari Ogos hingga Disember 1946, tiga prinsip telah dipersetujui iaitu (i) Kedaulatan dan kuasa raja-raja Melayu kekal terpelihara, (ii) Syarat kewarganegaraan yang lebih ketat terhadap kaum bukan Melayu dan (iii) jaminan terhadap kedudukan istimewa kaum Melayu (Amri Marzali, 2021). Hingga kini, UMNO masih dilihat sebagai satu-satunya parti yang menjadi penyelamat orang Melayu. Isu ini juga menjadi alat untuk mempengaruhi pengundi Melayu bahawa sekiranya sokongan tidak diberikan terhadap parti ini, maka kaum Melayu perlu bersedia untuk mengulangi sejarah yang lalu dan kehilangan hak-hak keistimewaan mereka di tanah air sendiri.

Melihat kepada isu-isu ini jelaslah bahawa UMNO telah berjaya meletakkan nilai neofeodal dalam kalangan rakyat Malaysia. Sebelum ini pada zaman feodal klasik, kesetiaan terhadap pemimpin sangat ketara terhadap golongan istana namun kini telah diadaptasikan kepada pemerintah (Perdana Menteri) dan kepimpinan parti. Budaya ini juga menebal dalam peringkat akar umbi dimana masyarakat di kampung-kampung sangat menghormati pemimpin mereka yang berstatus lebih tinggi. Apa sahaja arahan yang diberikan ke atas mereka akan dipenuhi sepenuhnya secara tidak langsung pengaruh UMNO di kawasan luar bandar selain membawa ideologi neokonservatif mereka juga mengembangkan nilai neofeodalisme.

Pada 20 November 2021, Pilihan Raya Negeri (PRN) Melaka telah diadakan

ekoran penarikan sokongan oleh empat orang Ahli Dewan Undangan Negeri (ADUN) pada 4 Oktober tahun yang sama terhadap kepimpinan negeri yang pada waktu itu diterajui oleh pimpinan BN, Datuk Seri Sulaiman Md Ali. Dua daripadanya adalah daripada UMNO, satu daripada Bebas dan satu daripada Parti Pribumi Bersatu Malaysia (BERSATU). Selari dengan konsep demokrasi, PRN Melaka pada kali ini dilihat mengembalikan mandat kepada rakyat Melaka bagi memilih pemimpin mereka yang kesannya juga dilihat sedikit sebanyak mencerminkan masa depan PRU-15 yang akan datang. Walaupun pada awalnya PRN ini menjadi polemik kerana terpaksa dijalankan secara terburu-buru dalam keadaan negara masih lagi berhadapan dengan wabak Covid-19 dimana pada waktu itu kes jangkitan masih lagi mencecah 16 ribu kes sehari, namun PRN ini tetap dijalankan dengan mengambil kira segala prosedur operasi standard (SOP) yang ditetapkan oleh Kementerian Kesihatan Malaysia (KKM). Larangan dan SOP yang ketat ini mendatangkan rungutan terutama bagi pihak Pakatan Harapan (PH) yang mendakwa pihak kerajaan bersifat berat sebelah bagi sesetengah parti. Tindakan ini juga dilihat menunjukkan ketempangan demokrasi di Malaysia. Kerajaan juga menggalakkan parti-parti yang bertanding untuk berkempen melalui media sosial namun apa yang membimbangkan bagi parti ini, masih ramai rakyat Melaka yang hanya mempunyai akses maklumat secara tradisional melalui radio, televisyen dan surat khabar dan tidak menerima maklumat terkini berkenaan dengan individu-individu yang bertanding secara lebih luas.

Pelaksanaan PRN ini juga mengundang banyak spekulasi daripada pelbagai pihak hingga ada yang mengatakan bahawa PRN ini merupakan gelanggang untuk menunjukkan kekuatan parti-parti yang bertanding. Jika dilihat dalam PRN ini, BN telah memutuskan untuk bertanding secara solo dan tidak memilih untuk bersatu dengan PN. Strategi ini walau bagaimanapun merupakan strategi yang baik bagi BN untuk menilai prestasi mereka apabila undi yang diperoleh menunjukkan peningkatan yang sangat baik terhadap parti ini. BN memperlihatkan kemenangan selesa apabila berjaya menawan 21 daripada keseluruhan 28 kerusi yang dipertandingkan sekaligus menjadikannya menang dengan majoriti dua per tiga mengalahkan parti lawan yang lain. BN berjaya menambah lapan kerusi berbanding PRU-14 manakala prestasi lawan iaitu PH menunjukkan penurunan yang ketara apabila mereka hilang sebanyak 10 kerusi.

Melihat kepada manifesto-manifesto daripada parti yang bertanding, penulis melihat parti-parti ini banyak menyentuh isu-isu lokal bukan memfokuskan kepada ideologi semata-mata lebih-lebih lagi bagi membantu rakyat yang terjejas ekoran pandemik Covid-19. Pelan Tindakan Melaka Maju Bersama Harapan di bawah tiga teras utama 'Melaka Sejahtera, Melaka Makmur dan Melaka Stabil', enam strategi dan 32 inisiatif. Barisan Nasional pula menawarkan manifesto bertajuk Melaka Lima Tahun yang menggariskan lima teras (Kestabilan Politik, Lonjakan Ekonomi Baharu, Kecekapan Tadbir Urus, Masyarakat Bersatupadu serta Pembangunan Mampan dan Perkongsian Kemakmuran) dan 103 inisiatif yang bertemakan 'Kestabilan Demi Kemakmuran'. Bagi Perikatan Nasional (PN) pula, parti ini mengetengahkan manifesto bertajuk 'Melaka Bangkit Gemilang' (Siti Noranizahhafizah, 2021) selain turut dilihat hanya menjual imej Muhyiddin bagi meraih sokongan pengundi di Melaka. Tawaran RM200 bagi penduduk Melaka sekiranya PN memenangi pilihan raya juga gagal untuk menarik lebih ramai pengundi. Manifesto daripada BN dan PH lebih banyak menjanjikan kestabilan buat rakyat lebih-lebih lagi turut menyentuh berkaitan dengan pembangunan ekonomi sesuai dengan tuntutan semasa dalam membantu rakyat menghadapi kesan kejatuhan ekonomi ekoran pandemik. BN juga mengetengahkan Teras 3 Kecekapan Tadbir Urus melalui Dewan Undangan Negeri

Belia yang menjadi nilai tambah kepada parti ini selari dengan penguatkuasaan undi 18 pada PRU-15 nanti.

Selain Melaka, Johor juga merupakan kubu kuat bagi BN. Negeri ini juga telah melalui satu lagi PRN yang dijalankan pada 12 Mac 2022 dengan sebanyak 56 buah kerusi DUN dipertandingkan. Pada 22 Januari yang lalu, Sultan Ibrahim Iskandar melalui perkenannya telah membubarkan DUN Johor yang dilihat merupakan langkah bagi menyelesaikan konflik politik di negeri ini. BN pada waktu itu hanya memiliki 28 kerusi berbanding 27 kerusi di pihak lawan. Keadaan ini merencatkan usaha BN untuk mendominasi satu lagi negeri setelah Melaka. Maka PRN ini memberi peluang kepada BN untuk mengukuhkan semula kedudukan mereka melalui undi dalam PRN ini. PRN Johor melibatkan saingan daripada empat penjurong iaitu (i) BN, (ii) PN melalui gabungan BERSATU, PAS dan Gerakan, (iii) Pakatan Harapan melalui DAP, Amanah, PKR dan Ikatan Demokratik Malaysia (MUDA) dan (iv) Bebas. Keputusan PRN sekali lagi memihak kepada BN apabila parti ini berjaya menawan sebanyak 40 buah kerusi sekaligus membentuk majoriti dua per tiga.

Beberapa faktor boleh menjadi asbab kepada kemenangan BN bagi dua PRN berturut-turut. Sepertimana PRN Melaka yang dijalankan sewaktu pandemik Covid-19, PRN Johor juga dilakukan dalam era pandemik namun dengan pelaksanaan SOP yang lebih fleksibel. Maka, halangan untuk berkempen tidak lagi relevan untuk dijadikan alasan oleh mana-mana parti. Namun, menarik untuk kita lihat bagaimana BN sekali lagi memenangi pilihan raya apabila berlaku perpecahan dalam kalangan pembangkang. Wujud parti-parti baharu yang mula menyertai pilihan raya seperti MUDA, Pejuang Tanah Air (PEJUANG), Parti Bangsa Malaysia (PBM) dan Warisan. Perpecahan ini menyebabkan undi terbuang secara tidak langsung memberi kelebihan kepada parti BN untuk memenangi lebih banyak kerusi.

Pentas politik sewaktu PRN Johor diwarnai lagi dengan pertembungan antara Datuk Seri Najib Razak dan Muhyiddin. Datuk Seri Najib menjadi antara tokoh BN yang banyak turun padang untuk meninjau keadaan semasa pengundi di Johor. Biarpun terpalit dengan pelbagai skandal rasuah dan skandal 1Malaysia Development Berhad (1MDB) yang turut mendapat tumpuan dunia, rata-rata pengundi masih mengangkat beliau sebagai individu yang paling banyak menabur jasa kepada rakyat sepanjang beliau menjadi Perdana Menteri Malaysia. Beliau sebelum ini menggunakan konsep Najibnomics dalam membantu meningkatkan ekonomi rakyat. Antara usaha yang paling popular adalah pemberian Bantuan Rakyat 1Malaysia (BR1M) yang bertujuan memperkasa golongan B40 dan membantu golongan ini meringankan beban taraf hidup. Najibnomics melalui tiga elemen utama yang menjadi kekuatan pengaruh beliau terdiri daripada ilmu, kebebasan dan inovasi. Dalam jangka masa panjang, usaha ini menyasarkan kesejahteraan kepada rakyat dan kerajaan yang memerintah (Ariff Adnan & Sity Daud, 2018). Secara tidak langsung, pendekatan ini telah meletakkan sifat kebergantungan yang tinggi dalam kalangan rakyat terhadap pemimpin melalui pemberian 'gula-gula' hingga mengaburi mata rakyat walaupun pemimpin terpalit dengan pelbagai skandal rasuah. Buktinya, walaupun Malaysia telah melalui beberapa siri pertukaran kerajaan, rakyat masih menerima Datuk Seri Najib dan melihat beliau sebagai penyelamat mereka terutama bagi kaum Melayu. Muhyiddin pula dilihat hanya menjadi 'poster boy' sewaktu kempen PRN di Johor bagi parti PN.

Pihak pembangkang banyak menggunakan serangan pribadi ke atas pihak lawan seperti yang berlaku ke atas Muhyiddin. Muhyiddin yang digelar 'abah' oleh pengikutnya ditunjukkan sebagai seorang pemimpin yang sama sekali tidak layak dalam memimpin Malaysia sewaktu pandemik Covid-19 hingga negara terpaksa

berhadapan dengan perintah darurat. Pihak pembangkang juga cuba mempengaruhi minda pengundi dengan melancarkan serangan ke atas parti BN melalui serangan terhadap Datuk Seri Najib dengan skandal 1MDB dan Datuk Seri Zahid Hamidi dengan skandal-skandal rasuah (Suhaimi Saahar et. Al, 2022). Namun usaha ini masih belum memenangi hati rakyat apabila rakyat lebih cenderung untuk memilih BN yang menjanjikan kestabilan politik buat Johor khususnya dan Malaysia secara amnya. Melalui beberapa siri peralihan rejim sejak PRU-14 dan perpecahan dalam kalangan parti pembangkang, rakyat mula hilang percaya dengan kerajaan yang memerintah. Rakyat hanya menginginkan kerajaan yang stabil dan mampu meringankan beban rakyat, maka jalan yang terbaik adalah memberikan semula mandat kepada rejim BN untuk memerintah. Mereka juga percaya BN hanyalah kerajaan yang mampu menjaga keistimewaan Melayu dan keamanan politik sepertimana yang sebelum ini dimiliki.

5. Rumusan dan Cadangan

Untuk menilai parti mana paling bersifat perkauman bukanlah satu perkara yang mudah dan bukan juga satu keperluan khusus. Ini kerana, tindakan tersebut jelas boleh memecahbelahkan keharmonian yang sedia ada. Oleh hal yang demikian, masyarakat perlu bijak menilai dan membuat pilihan semasa pilihanraya. Masyarakat tidak akan terpisah dengan politik dan dalam mana-mana masyarakat sekalipun, pemimpin politik diperlukan untuk menentukan dasar dan jalan-jalan jangka panjang sebuah negara, dan pada masa yang sama ahli politik ini perlu berusaha untuk membawa kemakmuran kepada negara. Ahli politik yang baik adalah agen perubahan yang dapat memimpin parti, konstituen dan masyarakat untuk mengatur agenda dan menyesuaikan diri dengan senario yang sentiasa berubah. Oleh hal yang demikian, pemerintahan dan pentadbiran yang kita jalankan mesti menjadi pemerintah yang merasakan denyut nadi, keperitan, keinginan dan aspirasi rakyat. Kerajaan mesti membuatkan diri mereka sebagai agen perubahan dalam masyarakat dan kerajaan juga perlu menonjolkan sikap peduli terhadap rakyat dan kepentingan jangka panjang mereka. Politik perkauman bukanlah jalan kepada kemenangan, sebaliknya itulah punca kerosakan dan perpecahan masyarakat. Jika UMNO ingin kekal menjadi parti dominan di Malaysia sebagaimana kedudukan parti itu sebelum PRU-14 yang lalu, UMNO perlu melakukan penambahbaikan dalam memenangi undi rakyat melalui amalan kepimpinan yang lebih bersifat menang-menang kepada setiap warga Malaysia tanpa dipengaruhi oleh perbezaan etnik semata-mata.

Rujukan

- Abdul Rahman Haji Ismail. (2006). Nasionalisme dan Revolusi di Malaysia dan Indonesia.
- Amri Marzali. 2021. Isu ketuanan melayu di malaysia: The issue of political supremacy of the malay in malaysia. *Jurnal Pengajian Melayu (JOMAS)*. 32(2): 1-16.
- Ariff Adnan & Sity Daud. (2020). Manifesto barisan nasional dan kejatuhan najibnomics dalam pilihan raya umum ke-14. *Jebat: Malaysian Journal of History, Politics & Strategic Studies* 45(2): 343-366.
- Azmi Ariffin. (2006). Local Historians and The Histography of Malays Nationalism.

- New York: Gateway Publication
- Chandra Muzaffar. (1992). Pulau Pinang: Aliran Kesedaran Negara. Kuala Lumpur: Warisan.
- Husain Mohamed. (2006). *Pembangkok dalam Politik Malaysia*. Kuala Lumpur: Penerbit Fajar
- Hussin Mutalib. (1990). *Islam and ethnicity in Malay politics*. Oxford University Press.
- Jamaie Haji Hamil. (2018). *UMNO dalam Politik dan Perniagaan Melayu*. Bangi: Penerbit UKM
- Kamarulnizam Abdullah. (2003). *The politics of Islam in contemporary Malaysia*. Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Kassim Thukiman. (2014). *Sejarah Johor dalam Pelbagai Perspektif*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Khoo Boo Teik. (2003). *Beyond Mahathir: Malaysian Politics and Its Discontents* Mahathir Mohamad. 1976. Cabaran. Kuala Lumpur: Federal Publication
- Mohamad. (1982). *Dilema Melayu*. Kuala Lumpur: Federal Publication.
- Marwan Saliman. (1971). *UMNO 1948-1955*. Bangi: Penerbit UKM
- Mazli Bidu & Jamaie Hamil. (2018). *Neofeudal UMNO Politik dan Pembangunan LuarBandar*. Petaling Jaya: Penerbit SIRD.
- Milner. A. (2012). Identity Monarchy: Interrogating Heritage for a Divided Malaysia. *Southeast Asian Studies*. 1(2): 3-212.
- Mohamad Abu Bakar. (1994). *Politik Malaysia: Antara Tradisi dan Demokrasi*. Kuala Lumpur: Penerbit Fajar Bakti
- Mohamad Abu Bakar. (2000). *Konservatisme dan Konflik*. Kuala Lumpur: Pustaka Jaya.
- Mohamed Salleh Lamry. (2006). *Gerakan kiri Melayu dalam perjuangan kemerdekaan*. Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohd Ali. (2004). *Penaungan dalam Kepimpinan Politik Melayu UMNO Kelantan*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohd Zamirul Mohd Zaki. (2012). *Politik rentas kaum di Malaysia : Bersediakah Kita?* Malaysia : KDU Penang University College.
- Muhammad Nadzri Mohamed Noor & Ghazali Mayudin. (2008). Hegemoni dan Kontra Hegemoni: Memahami Perubahan Pilihan Raya Umum ke-12. *Jebat: Malaysian Journal of History, Politics & Strategies Studies*. Hlm 33-48.
- Ramlah Adam. (1978). *UMNO: Organisasi dan Kegiatan Politik 1945-1952*. Kuala Lumpur: Pustaka Bumi
- Sanusi Ahmad. (1988). *Sekretariat Simposium Perpaduan Negara : Politik Perkaumandan Bahayanya*. Bangi : Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Sinar Harian. (2020). Malaysia berada di tempat ke-43 dalam Indeks Demokrasi. <https://www.sinarharian.com.my/article/68602/BERITA/Nasional/Malaysia-bera-da-di-tempat-ke-43-dalam-Indeks-Demokrasi> [10 Jun 2022].
- Singh. H. (1998). Tradition, UMNO and political succession in Malaysia. *Third World Quarterly*. 19(2): 241-254.
- Siti Noranizahhafizah. (2021). Pilihan raya negeri melaka 2021: Cerminan pilihan raya umum 15?. *Jebat: Malaysian Journal of History, Politics & Strategy*. 48(3):105-126.
- Suhaimee Saahar, Mohd Khairuddin Othman & Ahmad Danial Faris Anuar. (2022). Kesan Senario Politik Ke Atas Tingkah Laku dan Niat Pengundi PRN Johor 2022. *Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities (MJSSH)*, 7(5), e001479-e001479.

- Syed Husin Ali. (2008). *Orang Melayu: Masalah dan Masa Depan*. Kuala Lumpur: Penerbit Fajar Bakti
- Welsh, B. (2020). *Malaysia's Political Polarization: Race, Religion, and Reform*. <https://carnegieendowment.org/2020/08/18/malaysia-s-political-polarization-race-religion-and-reform-pub-82436> [4 Jun 2021].
- W. R. Roff. (1967). *The origins of Malay nationalism* (No. 2). Oxford University Press.

Penghargaan

Penulisan kertas kerja ini sebahagian dibiayai oleh Skim Geran Penyelidikan Fundamental (FRGS/1/2020/SS0/UKM/02/3), Kementerian Pengajian Tinggi Malaysia.